

Prof. dr hab. n. med. Napoleon Waszkiewicz

Klinika Psychiatrii

Uniwersytet Medyczny w Białymstoku

Recenzja pracy doktorskiej Justyny Zaorskiej pt. „Ocena znaczenia traumy dziecięcej u osób uzależnionych od alkoholu”.

Rozprawa doktorska lek. Justyny Zaorskiej dotyczy znaczenia traumy dziecięcej w uzależnieniu od alkoholu.

Jak pokazują ogólnowsiatkowe badania, etiologia uzależnienia od alkoholu obejmuje nie tylko czynniki biologiczne jak podatność genetyczną, zaburzenia neurotransmisji, ale także czynniki psychologiczne, w tym behawioralne, itp. Osoby, które doświadczyły w dzieciństwie negatywnych zdarzeń, mają zwiększone ryzyko rozwinięcia w wieku dorosłym praktycznie wszystkich rodzajów zaburzeń psychicznych, w tym uzależnienia od alkoholu. Powyższe pokazują, że temat podjęty przez Doktorantkę jest jak najbardziej aktualny, interesujący oraz niezwykle istotny z punktu widzenia zdrowotnego, społecznego oraz profilaktycznego.

Rozprawa doktorska lek. Justyny Zaorskiej ma formę spójnego tematycznie cyklu trzech publikacji, obejmujących jedną pracę teoretyczną opisującą rozpowszechnienie i znaczenie traumy dziecięcej w grupie pacjentów uzależnionych od alkoholu oraz dwie prace oryginalne opisujące traumę dziecięcą w kontekście zaburzenia w nazywaniu, rozpoznawaniu i regulacji emocji oraz odczuwania bólu u osób z problemem alkoholowym.

Sumaryczna punktacja cyklu prac wynosi 8,64IF oraz 240 MNiSW; w dwóch pracach Doktorantka jest pierwszym autorem, w jednej jest na drugim miejscu. Rozprawa doktorska liczy 73 strony i ma układ klasyczny dla prac doktorskich w formie cyklu publikacji. Zawiera spis treści, streszczenia w języku polskim i angielskim, wstęp, założenia i cele pracy, podsumowanie i wnioski, piśmiennictwo, a także wykaz publikacji będących podstawą rozprawy doktorskiej oraz kopie tych publikacji, a także załączniki.

Rozprawa napisana jest jasno, pod względem redakcyjnym nie budzi zastrzeżeń, a proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami są odpowiednio zachowane.

We wstępie, Autorka w bardzo jasny i uporządkowany sposób przedstawiła teorie dotyczące znaczenia doświadczania traumy w dzieciństwie jak przemocy fizycznej, emocjonalnej, zaniedbania oraz wykorzystania seksualnego, u osób uzależnionych od alkoholu. Autorka posłużyła się aktualnym piśmiennictwem.

W kolejnej części rozprawy Doktorantka przedstawiła cele i hipotezy badawcze (strony 19-23). Cele obejmowały ocenę 1) zależności pomiędzy doświadczaniem traumy w dzieciństwie a regulacją emocji, aleksytymią, teorią umysłu i tolerancją bólu fizycznego u osób z diagnozą uzależnienia od alkoholu; 2) związków pomiędzy traumą dziecięcą, aleksytymią i umiejętnością rozpoznawania stanów psychicznych innych osób w grupie osób zdrowych; 3) związku pomiędzy traumą dziecięcą, aleksytymią i zdolnością rozpoznawania stanów psychicznych innych osób w grupie osób uzależnionych od alkoholu.; 4) zależności pomiędzy traumą dziecięcą, aleksytymią i umiejętnością rozpoznawania stanów psychicznych innych osób w grupie uzależnionych od alkoholu oraz grupie osób zdrowych.

Materiał, metodyka oraz wyniki zostały zawarte w dwóch publikacjach oryginalnych. Omówienie w rozprawie doktorskiej badań wykonanych przez lek.

Justynę Zaorską jest poprawne, we właściwy sposób naświetla znaczenie kliniczne podjętych badań. „Materiał i metody” Doktorantka opisała satysfakcjonująco w poszczególnych pracach, uzupełniając w nich opis rycinami i tabelami, co mogłoby pozwolić zainteresowanym osobom na posłużenie się nimi w celu przeprowadzenia podobnych metodologicznie badań.

Realizację celów badawczych Doktorantka przeprowadziła w następujących etapach:

- w pierwszym etapie opisała teorie dotyczące doświadczania traumy w dzieciństwie i jej wpływu na regulację emocji, umiejętność rozpoznawania stanów psychicznych i ich nazywania (aleksytymię), teorię umysłu i tolerancję bólu fizycznego, także w kontekście uzależnienia od alkoholu;
- w kolejnym etapie zbadła znaczenie traumy w dzieciństwie w regulacji emocji, umiejętności rozpoznawania stanów psychicznych i ich nazywania (aleksytymii), także w kontekście teorii umysłu i tolerancji bólu fizycznego, u osób uzależnionych od alkoholu.

Uzyskane wyniki zostały klarownie przedstawione. Autorka zaobserwowała, że osoby uzależnione od alkoholu raportowały doświadczenie istotnie cięższej traumy dziecięcej w porównaniu do osób z grupy kontrolnej. W uzależnieniu od alkoholu, wykorzystanie emocjonalne w dzieciństwie, poprzez większe nasilenie lęku, a następnie poprzez większą deregulację emocji, wiązało się z mniejszą tolerancją bólu. W modelu moderowanej mediacji, utworzonym dla całej grupy badanej, uwidoczniono pośrednią zależność między ciężkością traumy emocjonalnej a rozpoznawaniem negatywnych stanów psychicznych innych osób. Z kolei u osób zdrowych większa trudność w nazywaniu własnych emocji (wyższa aleksytymia)

niała istotny związek z gorszym rozpoznawaniem negatywnych stanów psychicznych innych osób.

Po zapoznaniu się z pracą doktorską lek. Justyny Zaorskiej – niezależnie od podkreślenia jej walorów poznawczych – odnotować warto kilka niezwykle ważnych jej aspektów, które zawarte zostały w logiczne wnioski (strona 66 rozprawy doktorskiej):

- u osób uzależnionych od alkoholu doświadczenie przemocy emocjonalnej w dzieciństwie ma istotny związek z większym nasileniem lęku, gorszą regulacją emocji i gorszą tolerancją bólu;
- u osób uzależnionych od alkoholu lęk i zaburzenia regulacji emocji są mediatorami zależności pomiędzy doświadczeniem przemocy emocjonalnej w dzieciństwie a gorszą tolerancją bólu;
- większa trudność w opisywaniu własnych emocji (aleksytymia) wiąże się z gorszym rozpoznawaniem negatywnych stanów psychicznych innych osób w grupie osób zdrowych, ale nie w grupie osób uzależnionych od alkoholu;
- u osób zdrowych (ale nie w grupie uzależnionej) aleksytymia jest mediatorem zależności między doświadczeniem traumy dziecięcej a gorszym rozpoznawaniem negatywnych stanów psychicznych innych osób.

Lektura pracy doktorskiej nasuwa jedynie niewielką uwagę -miło byłoby widzieć użyte skale w poszczególnych badaniach jako załączniki rozprawy; jednocześnie zdaje sobie sprawę, że nie jest to powszechna praktyka w tego typu pracach.

Podsumowując, badania podjęte przez lek. Justynę Zaorską znajdują pełne uzasadnienie, zostały zaplanowane i przeprowadzone w sposób prawidłowy metodycznie, a uzyskane wyniki Doktorantka przedyskutowała w sposób bardzo

dojrzały. Wyróżnienia wymaga podjęcie się dość skomplikowanych metodologicznie prac, łączących wiele bardzo dobrze i klarownie dobranych kwestionariuszów/skal oraz metod statystycznych. Poza tym, Doktorantka wykazała się bardzo dobrą znajomością literatury z zakresu zagadnień dotyczących tematu pracy. Nieliczne uwagi zostały dokonane z obowiązku recenzowania i nie mają kardynalnego wpływu na całościową ocenę rozprawy.

Reasumując, przedłożona do recenzji rozprawa doktorska lek. Justyny Zaorskiej, na którą składają się trzy prace, które zostały opublikowane w renomowanych czasopismach, zawiera dane o istotnym znaczeniu naukowym i praktycznym, a uzyskane wyniki stanowią znaczący wkład do dotychczasowej wiedzy na temat znaczenia roli traumy w postrzeganiu i rozumieniu emocji, bólu oraz uzależnienia. Praca stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, Doktorantka odpowiedziała i zrealizowała wszystkie postawione pytania i cele badawcze, wykazała się wiedzą teoretyczną w dyscyplinie oraz posiada umiejętności samodzielnego prowadzenia badań naukowych; tym samym rozprawa doktorska spełnia warunki określone w art. 13 Ustawy z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 z późn. zm.) i spełnia wszystkie wymagania stawiane pracom promocyjnym na stopień doktora.

W związku z tym, zwracam się z wnioskiem do Rady Dyscypliny Nauk Medycznych Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego o **dopuszczenie** lek. Justyny Zaorskiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego. Jednocześnie wnoszę o **wyróżnienie pracy** z racji na jakość metodologiczną badań oraz istotność wyników dla medycznego, społecznego i profilaktycznego znaczenia procesów traumy w uzależnieniu.

Prof. dr hab. n. med. Napoleon Waszkiewicz

